

Részlet a cikkből

A csöndes fenyegetés légköre

A 80-as évek írószövetségi közgyűlései

A Magyar Írószövetség közgyűléseit a 80-as években, különösen 86-ban Mészöly Miklóst idézve „szokatlanul aktív hivatalos aggodalom” előzte meg. A közgyűléseken a magyar íróársadalom nemcsak a szellemi közélet gondjairól szólt, hanem az egyre mélyülő válsággal küzdő Kádár-rendszert is keményen bírálta. A hatalom tartott az autonómiáját őrző írószövetségtől, melynek 1981-ben először került az élére titkosan választott vezetőség. A két közgyűlés között az ország közhangulatának romlásával arányosan a pártvezetés egyre idege-sebben reagált az írók bírálataira. (1982-ben leváltotta a Mozgó Világ egész szerkesztőségét, 1986-ban felfüggesztette a Tiszatájat), az írók lapkiadási kérelmét rendre elutasította (az írószövetségtől az írók 1956-os szerepe miatt vonták meg a lapkiadás és könyvkiadás jogát, melyet csak a rendszerváltáskor kapott vissza, ekkor lett a szövetség lapja a Kortárs, s ekkor indult a Magyar Napló). Az ország közvéleményét az írószövetség közgyűlésén elhangzottokról a sajtó nem tájékoztatta, legfeljebb szűrőn keresztül. Az ülés jegyzőkönyvét a Művelődési Minisztérium hozzájárulása híján nem lehetett nyilvánosságra hozni. Nem véletlen, hogy 86-ban hiteles, korrekt beszámolót a közgyűlésről egyedül a második nyilvánosság, a Beszélő adott. A közgyűlésen vendégként jelen volt Berecz János és Pál Lénárd, az MSZMP KB titkárai, Radics Katalin, a KB osztályvezetője, Köpeczi Béla művelődési miniszter és Vajda György miniszterhelyettes. Az alábbi szemelvényeket az 1986-os közgyűlés jegyzőkönyvéből válogattuk. (Megjelent a Magyar Írók Szövetsége „Évszak” című belső tájékoztatójában. 1988. 1–2.)

Hubay Miklós, az írószövetség leköszönő elnöke: az irodalom-ellenes diszkrimináció a hazai irodalmat sújtja

... Ami Magyarországon az irodalommal történik, csupán buzgó

mása annak a folyamatnak, amely a nyugat-európai országokban is fenyegetően fellépett. Viszont ott hiányzik a kultúrsznobizmus, amely nálunk e folyamat előtt a zsilipeket nyitogatja. A sokat emlegetett kultúrszemét, ami betört hozzánk, őket is elárasztja, hiszen gyökereiben fenyeget minden olyan kultúrát, amely az anyanyelvvel és a nemzeti irodalommal meghitt kapcsolatban fejlődött...

Eörsi István: egyik oldalon áll az írószövetség, a másik oldalon a kulturális politika

... A hatvanas évek közepétől a kormány kompromisszumos ajánlattal fordult a lakossághoz.

... Mi volt ennek a kompromisszumnak a lényege az értelmiség, az írók szempontjából? Az írók szabadon írhattak majdnem mindenről, ami a hatalmi viszonyokat nem érintette. Ezeket tabuk védték... Volt egy kisebbség, amelyhez én is csatlakoztam, és mások is, akiket írói munkájukban egyszerűen akadályoztak és zavartak ezek a tabuk. Ez a kisebbség egy idő múlva úgy döntött, hogy a tabukat nem fogja tiszteletben tartani...

A viták kikristályosodási területe a cenzúrakérdés. A cenzúra most került a figyelem középpontjába, amikor Csurka István esetében be is jelentették, nyíltan, első alkalommal, hogy ilyesfajta intézkedés történt, de a cenzúra, tudjuk valamennyien, már korábban is érvényben volt...

Felszólalásomnak az a kérés a lényege, hogy a politika ne csak abban próbálkozzék, hogy borsóra térdepeltesse a számára kellemetlen írókat, hanem próbáljon vitapartnerüké válni...

Alföldy Jenő: szeretnénk, ha helyreállna az irodalom és a politika jó partneri kapcsolata

Alulírottak, a Magyar Írószövetség kommunista tagjai aggódunk szövetségünk sorsáért... Az elmúlt években a választmány és az elnök

ség üléseit az egyoldalú politizálás jellemezte, és ez megrontotta a szövetség és az állami vezetés kapcsolatát. Valljuk, hogy minden írónak joga van véleményt nyilvánítani a politika, a társadalom kérdéseiről, de a rosszirányú, terméketlen vita árt nemzeti irodalmunknak, az országnak és a közélet demokratizmusának... Ezt a levelet több mint százan írták alá a Magyar Írók Szövetsége kommunista párttagjai... [Később kiderült, a pártaktíva nem fogadta el a levél szövegét.]

Mészöly Miklós: közgyűlésünket szokatlanul aktív hivatalos aggodalom előzte meg

... megállapíthatjuk, hogy szövetségünk — a végre titkosan választott elnökséggel az élén — ötéves működése során szinte egyetlen valóban fontosnak mondható eszmei, morális, személyi és gyakorlati kérdésben sem tudta választmányi szavazattöbbséggel támogatott álláspontját elfogadtatni a felügyeleti szervekkel...

Mi, írók, úgy véljük, hogy a magyar irodalom a magyar történelmi valóságon belül mindig is döntő módon töltötte be, s kellett, hogy betöltsse a negatív visszahatolás sokszor hálátlan szerepét. Hanyatlása, aritmiaja, tompulása és elkedvetlenedése mindig is baljós tüneteket okozott abban az önszervezésű rendszerben, amelynek harmonikus szellemi, testi egységét nevezhetjük csak joggal egészséges Magyarországnak.

Fekete Gyula: Az irodalmi életben talán a sokszínűség a legnagyobb érték

... Ha az irodalom valóban a nemzet lelkiismerete, ez olyan történelmi örökségünk, amelynek elprédálására semmilyen csábítás nem készíthet, semmilyen tortúra nem kényszeríthet. Ha tehát rossz az állampolgári közérzetünk, rossz az írói is. Nem csupán a halmozódó csődök miatt. Végleges immár, hogy népesedési csődbe zuhant az ország... Mindez ténykérdés. Egzakt módon mérhető. Az erkölcs csődje viszont mérhetetlen...

[...]

mint a J = mi tekerődesi. Az idezett írók és =